

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 1 / 36

TAT GIDA SAN. A.Ş

ISO 14001 ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 2 / 36

İÇİNDEKİLER

1. AMAÇ ve KAPSAM	4
1.1 Genel.....	4
1.2 Kapsam	4
1.3 Organizasyon Şeması.....	5
1.4 Vizyon & Misyon & Değerlerimiz	5
2. ATIF YAPILAN STANDARD VE/VEYA DOKÜMANLAR	7
3. TERİMLER ve TARİFLER	7
4. KURULUŞUN BAĞLAMI	10
4.1 Kuruluş ve Bağlamının Anlaşılması.....	10
4.2 İlgili Tarafların İhtiyaç ve Beklentilerinin Anlaşılması.....	10
4.3 ÇYS' nin Kapsamının Belirlenmesi	11
5. LİDERLİK	12
5.1 Liderlik ve Taahhüt	12
5.2 Çevre Politikası	13
5.3 Kurumsal Görev, Yetki ve Sorumluluklar	14
6. PLANLAMA	16
6.1 Risk ve Fırsat Belirleme	16
6.1.1 Genel	16
6.1.2 Çevre Boyutları	17
6.1.3 Uygunluk Yükümlülükler	18
6.1.4 Planlama Faaliyeti	19
6.2 Çevre Amaçları ve Bunlara Ulaşmak İçin Planlama	20
7. DESTEK	21
7.1 Kaynaklar	21
7.2 Yeterlilik.....	21
7.3 Farkındalık.....	22
7.4 İletişim.....	23
7.4.1 Genel	23
7.4.2 İç İletişim.....	23
7.4.3 Dış İletişim	24
7.5 Döküman Edilmiş Bilgi	24
7.5.1 Genel	24
7.5.2 Oluşturma ve Güncelleme	25
7.5.3 Döküman Edilmiş Bilginin Kontrolü.....	25
8. OPERASYON	27

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 3 / 36

8.1 Operasyonel Planlama ve Kontrol	27
8.1.1 Yaşam Döngüsü Analizi	28
8.2 Acil Duruma Hazır Olma ve Müdahale	30
9. PERFORMANS DEĞERLENDİRME	31
9.1 İzleme, Ölçme, Analiz ve Değerlendirme	31
9.1.1 Genel	31
9.1.2 Uygunluğun Değerlendirilmesi	32
9.2 İç Tetkik	33
9.3 Yönetim Gözden Geçirme	34
9.3.1 Yönetimin Gözden Geçirme Girdileri	34
9.3.2 Yönetimin Gözden Geçirme Çıktıları	35
10. İYİLEŞTİRME	35
10.1 Genel	35
10.2 Uygunsuzluk, Düzeltici Faaliyet Önleyici Faaliyet	35
10.3 Sürekli İyileştirme	36

TABLO VE ŞEKİLLER

Tablo 1 Tat Gıda İşletmeleri	4
Tablo 2 Çevre Yönetimi Ekip Üyeleri	14
Tablo 3 Çevre Yönetimi Ekibi Yardımcı Üyeleri	16
Şekil 1 Çevre Yönetimi Organizasyon Şeması	5
Şekil 2 Hammade Üretiminden Bertarafa Kadar Yaşam Döngüsü Değerlendirme Aşamaları	28

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 4 / 36

1. AMAÇ ve KAPSAM

1.1 Genel

1967 tarihinde Vehbi Koç tarafından Tat Konserve Sanayi A.Ş. olarak kurulmuştur. 1963 yılında kurulmuş olan Sek markası 1997 yılında Koç grubu altına toplanmıştır. Tat Konserve Sanayi A.Ş. 2013 yılında Tat Gıda Sanayi A.Ş. olarak unvan değiştirmiştir.

1.2 Kapsam

Çevre konusundaki tüm çalışmaların ISO-14001 Çevre Yönetim Sistemi standardına uygun hale getirilmesinde rehber olarak kullanılacak dokümandır. Genel olarak Çevre Yönetim Sistemi içeriği, gerekleri ve uygulamaları ile ilgili bilgi verir.

Tat Gıda Sanayi A.Ş' nin aşağıda ismi belirtilen tüm işletmelerini kapsamaktadır. Kapsam konusunda detaylı bilgiyi 4.3 maddesinde bulabilirsiniz.

Tablo 1 Tat Gıda İşletmeleri

İşletmeler	Bulunduğu İl ve İlçe
Mustafakemalpaşa İşletmesi	Bursa/Mustafakemalpaşa
Sek Süt İşletmesi	Bursa/Mustafakemalpaşa
Karacabey İşletmesi	Bursa/Karacabey
Torbalı İşletmesi	İzmir/Torbalı
Sek Süt Söke İşletmesi	Aydın/Söke

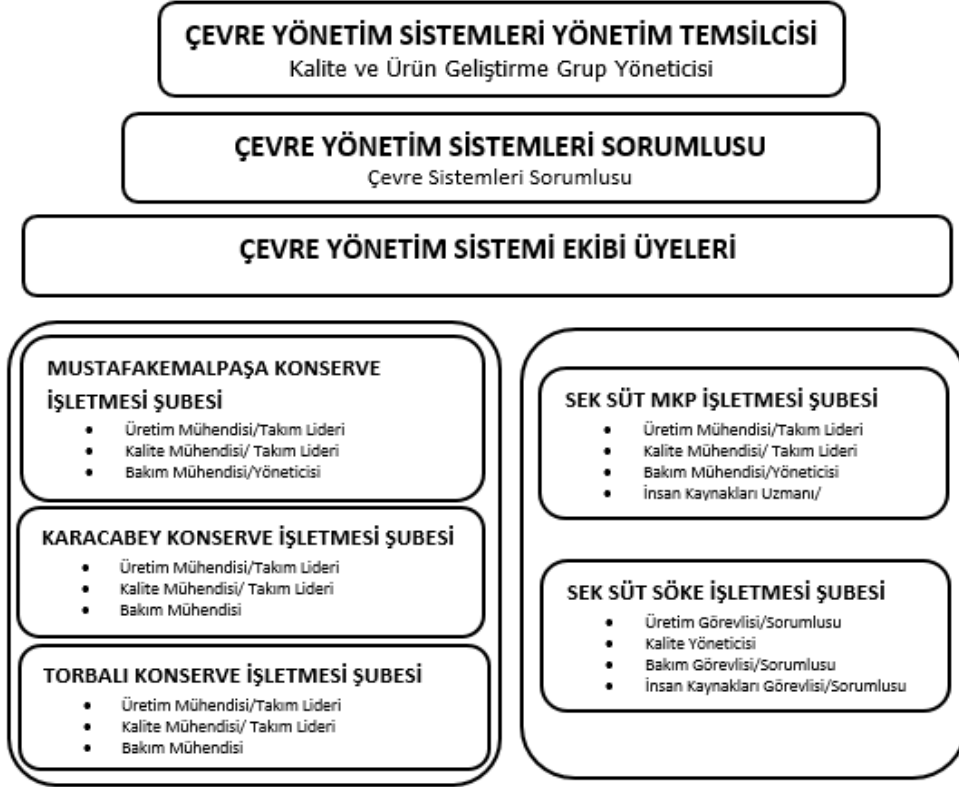
HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 5 / 36

1.3 Organizasyon Şeması

Şekil 1 Çevre Yönetimi Organizasyon Şeması

1.4 Vizyon & Misyon & Değerlerimiz

Vizyonumuz

Tüketicisine değer katan, bağlılık yaratan ürün ve hizmet sunan bölgesel/ dünya markalarını zaman içerisinde yaratmak.

Misyonumuz

Türkiye ve öncelikli yurt dışı pazarlarda faaliyet gösterdiğimiz sektörlerde, MARKALARIMIZLA tüketicilere YENİLİKÇİ ürünler sunarak, karlı ve sürdürülebilir büyüme sağlamak.

Değerlerimiz

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 6 / 36

Tat olarak tüm çalışanlarımız ile Koç Topluluğu'nun ortak değerlerini benimseyerek hayata değer katmak amacındayız.

- **Müşterilerimiz velinimetimizdir.**

Müşterilerimiz için değer yaratmak, beklentilerine kalite ve istikrarla karşılık vermek ilk önceliğimizdir. Ürünlerimize sahip çıkmak ve satış sonrasında da müşterilerimizin yanında olmak görevimizdir.

- **Daima "en iyi" olmak, vazgeçilmez hedefimizdir.**

Kalitede, hizmette, ikmal kaynaklarımız ve bayi ilişkilerimizde, hissedarlara sunulan yatırım seçeneklerinde en iyi olmak ve kamuoyunda sahip olduğumuz bu imajı korumak ana hedefimizdir. Bu hedefe ulaşmak üzere faaliyet gösterilen alanlarda yönetimi üstlenmek ve piyasada lider olmak temel ilkemizdir.

- **En önemli sermayemiz, insan kaynağımızdır.**

Ürün ve hizmetlerimizin kalitesi çalışanlarımızın kalitesiyle başlar. En iyi personeli ve yetişkin insan gücünü Topluluğumuza çekmek ve istihdam etmek, insanımızın yeteneklerinden, gücünden ve yaratıcılığından azami fayda sağlamak; verimliliklerini artırmak, gelişmelerine imkân tanımak ve iş birliği ve dayanışmanın yeşerdiği bir çalışma ortamı yaratmak, Koç Topluluğu'nun kuşaklar boyu devamlılığını sağlamak için seçtiğimiz yoldur.

- **Amacımız, sürekli gelişmek için kaynak yaratmaktır.**

Hizmetin sürekliliğini sağlamak üzere, gerekli yatırımları gerçekleştirebilmek; küçük ve büyük tasarrufların birleşmesini teşvik etmek üzere sermayenin hakkı olan kârı, hissedarlara sağlamak; çalışanlarımızın ve toplumun ekonomik ve sosyal gelişmesine yardımcı olmak üzere, faaliyetlerden kaynak yaratmak ve tüm kaynakların akılcı kullanımını sağlayarak savurganlığa ödün vermemek, ana ilkelerimizdendir.

- **Üstün iş ahlakı ve dürüst çalışma ilkelerine uymak düsturumuzdur.**

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 7 / 36

Tüm ilişkilerimizde adilane, karşılıklı yarar sağlamak amacıyla, iyi niyet ve anlayışla davranmak, yasalara ve ahlak kurallarına daima uymak ilkemizdir. Bugünün insanına ve gelecek kuşaklara karşı sorumluluklarımızı yerine getirmek, öncüsü olduğumuz ve vazgeçemeyeceğimiz bir başka temel ilkemizdir. Türkiye ve dünya için, çevre koruma bilinciyle davranmak ve bu bilinci yaymak görevimizdir.

2. ATIF YAPILAN STANDARD VE/VEYA DOKÜMANLAR

Çevre Yönetim Sistemini destekleyecek dökümantasyon yapısı oluşturmuştur. Bu dökümanların uygunluğu yayımlanmadan önce yetkili kişiler tarafından incelenir ve onaylanır. Çevre El Kitabı, süreçler prosedürler ve talimatlar, bilgisayar ağında on-line ulaşılabilen dökümanlardır. Çevre planları ve diğer kayıtlar, yerine göre, kağıt kopya veya bilgisayar ağında on-line ulaşılabilen dökümanlar olarak bulunurlar. Dış kaynaklı dökümanlar ilgili bölümün döküman sorumlusu tarafından ilgili kişilere dağıtılır ve saklanır.

Şirketin dökümantasyon portalı (QDMS):

<http://qdm5v5/QDMS/QDMSNET/BSAT/Default.aspx>

Şirketin ortak paylaşım klasörü: [\\Kpasafs\](#)

3. TERİMLER ve TARİFLER

Tanımlar:

Çevre: Bir kuruluşun faaliyetlerini içinde yürüttüğü hava, su, toprak, doğal kaynaklar, belirli bir ortamdaki bitki ve hayvan topluluğu, insan ve bunlar arasındaki faaliyetleri içine alan ortamdır.

Çevre Boyutu: Kuruluşun, faaliyet, ürün ve hizmetlerinin çevreyle etkileşen unsurlarıdır.

Çevre Etkisi: Kısmen veya tamamen kuruluşun çevre boyutlarından kaynaklanan, çevredeki olumlu veya olumsuz her türlü değişikliktir.

Çevre korunması: Çevresel değerlerin ve ekolojik dengenin tahribini, bozulmasını ve yok olmasını önlemeye, mevcut bozulmaları gidermeye, çevreyi iyileştirmeye ve geliştirmeye, çevre kirliliğini önlemeye yönelik çalışmaların bütünü,

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 8 / 36

Çevre Kirliliği: Çevrede meydana gelen ve canlıların sağlığını, çevresel değerleri ve ekolojik dengiyi bozabilecek her türlü olumsuz etkiyi,

Sürdürülebilir Çevre: Gelecek kuşakların ihtiyaç duyacağı kaynakların varlığını ve kalitesini tehlikeye atmadan, hem bugünün hem de gelecek kuşakların çevresini oluşturan tüm çevresel değerlerin her alanda (sosyal, ekonomik, fizikî vb.) ıslahı, korunması ve geliştirilmesi sürecini,

Alıcı Ortam: Hava, su, toprak ortamları ile bu ortamlarla ilişkili ekosistemleri,

Doğal Kaynak: Hava, su, toprak ve doğada bulunan cansız varlıkları,

Kirleten: Faaliyetleri sırasında veya sonrasında doğrudan veya dolaylı olarak çevre kirliliğine, ekolojik dengenin ve çevrenin bozulmasına neden olan gerçek ve tüzel kişileri,

Ekosistem: Canlıların kendi aralarında ve cansız çevreleriyle ilişkilerini bir düzen içinde yürüttükleri biyolojik, fiziksel ve kimyasal sistemi,

Atıksu: Evsel, endüstriyel, tarımsal ve diğer kullanımlar sonucunda kirlenmiş veya özellikleri kısmen veya tamamen değişmiş suları,

Arıtma Tesisi: Her türlü faaliyet sonucu oluşan katı, sıvı ve gaz halindeki atıkların yönetmeliklerde belirlenen standartları sağlayacak şekilde arıtıldığı tesisleri,

Ekolojik Denge: İnsan ve diğer canlıların varlık ve gelişmelerini doğal yapılarına uygun bir şekilde sürdürebilmeleri için gerekli olan şartların bütünü

Atık: Herhangi bir faaliyet sonucunda oluşan, çevreye atılan veya bırakılan her türlü maddeyi,

Katı Atık: Üreticisi tarafından atılmak istenen ve toplumun huzuru ile özellikle çevrenin korunması bakımından, düzenli bir şekilde bertaraf edilmesi gereken katı atık maddeleri,

Evsel Katı Atık: Tehlikeli ve zararlı atık kapsamına girmeyen konut, sanayi, işyeri, piknik alanları gibi yerlerden gelen katı atıkları,

Tehlikeli Atık: Fiziksel, kimyasal ve/veya biyolojik yönden olumsuz etki yaparak ekolojik denge ile insan ve diğer canlıların doğal yapılarının bozulmasına neden olan atıklar ve bu atıklarla kirlenmiş maddeleri,

Tehlikeli Kimyasallar: Fiziksel, kimyasal ve/veya biyolojik yönden olumsuz etki yaparak ekolojik denge ile insan ve diğer canlıların doğal yapılarının bozulmasına neden olan her türlü kimyasal madde ve ürünleri,

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 9 / 36

Çevresel Etki Değerlendirmesi: Gerçekleştirilmesi plânlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları,

Çevre Yönetimi: İdarî, teknik, hukukî, politik, ekonomik, sosyal ve kültürel araçları kullanarak doğal ve yapay çevre unsurlarının sürdürülebilir kullanımını ve gelişmesini sağlamak üzere yerel, bölgesel, ulusal ve küresel düzeyde belirlenen politika ve stratejilerin uygulanmasını,

Koku: İnsanda koku alma duygusunu harekete geçiren ve kokunun algılanmasına neden olan uçucu maddelerin yarattığı etkiyi,

Hava Kalitesi: İnsan ve çevresi üzerine etki eden hava kirliliğinin göstergesi olan, çevre havasında mevcut hava kirleticilerin artan miktarıyla azalan kalitelerini,

İlgili Taraflar: Bir karar veya faaliyeti etkileyebilen veya bunlardan etkilenebilen ya da bunlardan kendinin etkilenebileceğini düşünen kişi veya kuruluştur.

Dökümanite Edilmiş Bilgi: İşletmeler tarafından kontrol ve muhafaza edilmesi gereken bilgi ve bu bilgilerin yer aldığı ortamdır.

Risk: Belirsizliğin etkisi,

Yaşam Döngüsü: Bir ürün/ hizmetin üretiminde kullanılan ham maddelerin elde edilmesi ile başlayan, ilgili bütün üretim, sevkiyat, tüketici tarafından kullanılan ve kullanım sonrası oluşan atıkların bertarafını da kapsamaktadır.

Yaşam sonu işlem/ nihai bertaraf: Oluşan atıkların geri kazanım/ geri dönüşümü mümkün olmayanların düzenli depolama tesislerine, emisyonların atmosfere salınması durumları için tanımlanmıştır.

Kısaltmalar:

ÇYS: Çevre Yönetim Sistemi

ÇŞİM: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

ÇŞB: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

ÇED: Çevre Etki Değerlendirmesi

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 10 / 36

4. KURULUŞUN BAĞLAMAMI

4.1 Kuruluş ve Bağlamının Anlaşılması

Tat Gıda, Çevre Yönetim Sistemi'nin amaçlanan sonuçlarına ulaşmasını etkileyebilecek iç ve dış hususları, yönetimin gözden geçirmesinde belirler. İç ve dış hususlar, Tat Gıda San. A.Ş. tarafından etkilenebilecek veya etkileme potansiyeline sahip çevre durumlarını kapsamaktadır.

Bu hususlar, yönetim sistemi kapsamını, risk ve fırsatlarını, politikalarını, hedeflerini, yasal ve diğer gerekliliklere uyumu belirlerken dikkate alınır.

İç Hususlar: Kurum kültürü, Koç Topluluğu kuralları, Bilgi birikimi, Organizasyonun stratejik yönelimi, Enerji ve Atık yönetimi, Hizmetler, Süreçler ve sistemleri, Hammadde tüketimi, Su yönetimi, İç Denetim, Çalışanlar

Dış Hususlar: Uluslararası/ulusal yasal şartlar, Kültürel şartlar, Sosyal şartlar, Politik şartlar, Bölgesel/yerel yasal şartlar, Ekonomik şartlar, Teknolojik şartlar, Doğal ve Çevresel şartlar.

4.2. İlgili Tarafların İhtiyaç ve Beklentilerinin Anlaşılması

Tat Gıda, Çevre Yönetim Sisteminin devamlılığını sağlamak amacıyla tüm ilgili tarafların ihtiyaç/ beklentileri ve bunlardan hangilerinin uygunlukla yükümlülükleri olduğu İlgili Taraflar Tablosu ile takip edilir.

- Kamusal otoriteler (Belediye, Valilik, Bakanlık, Gümrük vs.)
- Dış sağlayıcılar (Tedarikçiler)
- Müşteriler (Bayiler, nihai müşteriler)
- Ortaklar ve hissedarlar (Koç Holding, Kagome, yatırımcılar)
- Rakipler
- Çalışanlar

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 11 / 36

- Sivil Toplum Kuruluşları
- Teknik Kuruluşlar (TSE, Tubitak vs.)
- Sendikalar
- Toplum

Çevre Yönetim Sisteminin sürekliliğini sağlamak amacıyla tüm ilgili tarafların ihtiyaç/beklentileri değişen şartlar bakımından ilgili birimler tarafından izlenir ve üst yönetim tarafından gözden geçirilir.

4.3 ÇYS' nin Kapsamının Belirlenmesi

TAT Gıda Sanayi A.Ş. işletmelerinde ayrıntıları aşağıda verilen ürünleri tasarlamakta ve üretmektedir:

- Bursa Mustafakemalpaşa Konserve İşletmesi Şubesi;
Domates ve biber ürünleri (salça, domates püresi, domates suyu, doğranmış domates, soslar, ketçap),
Sebze konserveleri (Bezelye, bamya, taze fasulye)
Mayonez, Hazır Yemek
- Bursa Karacabey Konserve İşletmesi Şubesi;
Domates ve biber ürünleri (salça, domates püresi, domates suyu, doğranmış domates),
Sebze konserveleri (Bezelye, bamya, taze fasulye)
- İzmir Torbalı Konserve İşletmesi Şubesi;
Domates ve biber ürünleri (salça)
- Bursa Mustafakemalpaşa Sek Süt İşletmesi Şubesi;
Süt ve süt ürünleri, domates püresi, sebze/meyve suları ve nektarları, aromalı içecekler bal ve reçeller
- Aydın Söke Sek Süt İşletmesi Şubesi;
Süt ve süt ürünleri,

ÇYS kapsamımıza tüm üretim faaliyetleri yanı sıra yardımcı tesisler (su şartlandırma, atık su arıtma, kazan daireleri) ve bakım faaliyetleri dâhildir. Ayrıca Tüm işletmelerde idari bina,

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 12 / 36

çamaşırhane, yemekhane, soyunma odaları, revir, misafirhane, sevkiyat, ÇYS kapsamı dahildir. İşletmelerdeki yukarıda bahsedilen ürünleri ham madde alımı, nakliyesi, üretimi ve müşteriye ulaştırma aşamalarından ilgili tarafların (kamu kurumları, Holding, sektörel dernekler, komşular vb) çevre yönetim sistemi ve belirlenen uyum yükümlülüklerimiz için gerekli şartları firmanın iç ve dış bağlamını gözeterek yerine getirilmelerini kapsamaktadır.

4.4. Çevre Yönetim Sistemi

Kuruluşumuz Çevre Yönetim Sistemi, dökümente edilmiş, sürekliliği sağlanmakta ve etkinliğini sürekli iyileştirmektedir. Çevre Yönetim Sistemi; ürün ve hizmetlerin, çevre üzerindeki kısa, orta ve uzun vadeli muhtemel etkilerinin tespiti, takibi ve kontrolünü sağlamak amacıyla oluşturulmuş ve gerekli organizasyonel yapısı, görev ve sorumluluklar, öngörülen uygulamalar, uygulama süreçlerinde uyulacak usuller, ve gerekli tüm kaynaklar, ilgili prosedür ve diğer destek dokümanlarda tanımlıdır.

Tat Gıda'da Çevre Yönetim Sisteminin oluşturulması, idame ettirilmesi ve geliştirilmesine yönelik süreçler de ;

- Ulusal kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük, yönetmelik ve diğer çevre mevzuatının yanı sıra, taraf olunan uluslararası mevzuat kapsamında öngörülen gereklilikler,
- ISO-14001 Çevre Yönetim Sistemi Standardı, ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi Standardı ve diğer ilgili ulusal ve uluslararası standartların gerektirdiği kurallar,
- Tat Gıda Misyon, Vizyon, Politikaları, Prosedürleri 'nde belirtilen kurallar uygulanır.

5. LİDERLİK

5.1 Liderlik ve Taahhüt

Üst yönetim, ÇYS' nin kurulmasından, sürdürülmesinden, iyileştirilmesinden ve etkinliğinin sağlanmasından birinci derecede sorumludur. Sürdürülebilirlik ve ÇYS, Üst Yönetim tarafından sahiplenilmiştir.

Üst yönetim;

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 13 / 36

- Organizasyonu anlayarak ve ÇYS kurulduğu zaman elde edilen kazanımları (bilgi) güvence altına alarak,
- Çevre politikası ve hedeflerini iş çevresi ve organizasyonun stratejik yönüne uygun oluşturarak,
- Çevre performansına stratejik planlamada yer vererek,
- ÇYS şartlarının iş prosesleri ile entegre edildiğinden emin olarak,
- Gerekli kaynakları sağlayarak,
- Etkin çevre yönetiminin ve ÇYS şartlarına uygunluğun önemini organizasyon içinde yaygınlaştırarak,
- ÇYS'nin, beklenen çıktılarına ulaşmasının güvence altına alınması, başardığından emin olarak,
- ÇYS'nin etkinliğine katkı sağlayacak personelin, işe alınması, yönlendirilmesi ve desteklenmesi sağlayarak
- ÇYS'nin etkinliğine katkı sağlayacak personeli destekleyerek ve yönlendirerek
- Sürekli iyileştirmeyi teşvik ederek,
- Organizasyon içindeki yönetim kadrosunu etkinlik alanları içinde liderliklerini gösterme konusunda destekleyerek,

taahhüdünü yerine getirir.

5.2 Çevre Politikası

Tat Gıda, Çevre Politikası, yürütülmekte olan faaliyet, ürün ve hizmetlerin doğasına, kuruluşumuz büyüklük ve hedeflerine, süreçlerden kaynaklanması muhtemel çevresel etkilere uygun yapıda ve içerikte hazırlanmış olup, sürekli gelişim, muhtemel kirliliklerin önlenmesi, kanuni gereklerin eksiksiz yerine getirilmesi ve Çevre Yönetim Programının oluşturulup başarıyla uygulanmasına dair esaslar ve taahhütleri içerir. Çevre Politikamız, tüm çalışanlarla, eksiksiz bilinmesi ve benimsenmesi hedefiyle çeşitli araçlar kullanılarak paylaşılır.

Çevre Politikası, şirketimizin genel çevre prensiplerini belirler, içeriğinde herhangi bir değişiklik yapılması gerekliliği halinde, en yakın tarihli Yönetimin Gözden Geçirmesi

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 14 / 36

Toplantısı'nda gözden geçirilir, ihtiyaç var ise revize edilmesi sağlanır. Tat Gıda Sanayi A.Ş. Çevre Politikası Ek-2'de tanımlanmıştır.

5.3 Kurumsal Görev, Yetki ve Sorumluluklar

TAT Gıda Sanayi A.Ş yönetimi; ÇYS' nin uygulanması, geliştirilmesi ve etkinliğinin sürekli iyileştirilmesinden sorumludur. Üst Yönetim Çevre politikasını tanımlar, Çevre Yönetim Ekibi çalışmalarını takip eder, gerekli kaynakları (insan kaynağı, bilgi, teknoloji ve finansal) sağlamaktadır. Uzun vadeli planlarda çevre etkilerini dikkate almaktadır.

Ayrıca üst yönetim tarafından, etkili bir Çevre Yönetim Sistemi için, bireysel olarak roller ve sorumluluklar çevresel amaç ve hedeflerin başarılması ve tüm çevre yönetim sistemi operasyonları için açık olarak belirlenmesi sağlanmaktadır.

Üst yönetim, diğer sorumluluklarına bakılmaksızın, Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi "ÇYS Genel Temsilcisi" olarak, Çevre Yönetim Sistemi Kıdemli Uzmanı ise Çevre Yönetim Sistemleri Sorumlusu olarak, işletmelerde ise Bakım, Üretim, Kalite, İK departmanlarından ilgili kişiler Çevre Yönetim Sistemi Ekibi olarak belirlenmiştir. Ekip üyeleri ÇYSEL Ek-1'de belirtilmiştir.

ÇYS kapsamında çevre performansının iyileştirilmesini, uygulama ve prosedürlerin takibini sağlamak amacıyla çevre yönetim ekibi oluşturulmuştur. Bu ekip üyelerinin mevcut iş tanımlarına ek olarak aşağıdaki sorumlulukları da belirlenmiştir.

Tablo 2 Çevre Yönetimi Ekip Üyeleri

Çevre Yönetimi Ekip Üyeleri	ÇYS deki Sorumlulukları
Üretim Mühendisi/ Takım Lideri	İşletmelerdeki su, enerji vb. girdilerin takip etmek ve sürekli iyileştirilmesini sağlamak, atık miktarını azaltmaya yönelik çalışma yapmak
Bakım Mühendisi/ Takım Lideri	İşletmelerdeki su, enerji vb. girdilerin takip etmek ve sürekli iyileştirilmesini sağlamak, arıtma tesisi bakım onarım çalışmalarını sürdürmek, yakma sistemleri emisyonları kontrolü için tedbir almak,

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 15 / 36

Kalite Güvence Mühendisi/ Kıdemli Uzmanı	ÇYS dokümantasyon sisteminin devamlılığını sağlamak, amaç hedef ve çevre programları oluşturmak,
İnsan Kaynakları	Eğitimi Planlamak ve gerçekleştirmek, Organizasyon şemaları ile görev yetki ve sorumluluklara ait dökümanları güncel tutmak,
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Yasal mevzuat takibi yapmak, ÇYS kurulumunda dokümantasyon sistemini kurmak ve dokümantasyon sisteminin devamlılığını sağlamak, ÇYS'ni sürekli geliştirmek.

Çevre Yönetimi ekip üyelerinin görevleri:

- Şirketin çevre ile ilgili politika ve hedeflerini doğrultusunda sorumluluklarını yerine getirmek.
- Çevre Kaza ve Şikayetlerine ilişkin kendilerine iletilen bilgileri ilgili formlarla kayıt altına almak.
- Çevre yönetim sisteminin işletmesindeki işleyişini birim yöneticisi/sorumlusu ile birlikte kontrol etmek ve ekip ile birlikte doğrulama faaliyetlerini gerçekleştirmek.
- Çevre yönetim ekip üyeleriyle koordineli çalışarak, eğitim ihtiyaçlarını belirlemek, talep etmek.
- Birimi ile ilgili çevre yönetim sistemine yönelik kayıtları tutmak ve gerektiğinde Çevre Yönetim Sistemleri Sorumlusuna raporlamak.

Çevre Yönetim Ekibi Yardımcı Üyeler:

Her işletmede bulunan ve Çevre Yönetim ekibine destek olması için görev verilmiş personellerdir. Şirketin çevre ile ilgili politika ve hedeflerini doğrultusunda sorumluluklarını yerine getirmek.

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 16 / 36

Tablo 3 Çevre Yönetimi Ekibi Yardımcı Üyeleri

Çevre Yönetimi Ekibi Yardımcı Üyeleri	ÇYS deki Sorumlulukları
Atıku Arıtma Tesisi Müh./ Operatörü	İşletmede bulunan atıksu arıtma tesisini ‘Atıksu Arıtma Tesisi Çalıştırma Talimatına’ uygun şekilde, yasal mevzuata uygun çalıştırmak. Tesisin düzen ve tertibini sağlamak. Tesisin günlük kontrollerini yapmak, ilgili formlarını doldurmak, bakım ihtiyacı olması durumunda bakım görevlisine ve Çevre Yönetim Sistem Sorumlusu’ nu konu hakkında bilgilendirmek.
Tehlikeli Atık Sahası Operatörü	Tehlikeli atık sahası düzen ve tertibini sağlamak. İşletmelerden gelen tehlikeli atıkların etiketlerini kontrol etmek. Etiket bulunmayan atıkların üzerine uygun etiket asarak, ilgili alanlarını doldurmak. Her gelen atığı ‘atık listesine’ eklemek, atıkları uygun ve tanımlı alanlarını koymak. Belirli bir seviyeye gelmiş olan atıkların (1 araç dolacak şekilde) gönderimi için İşletme Çevre Yönetim Sistemleri Kıd. Uzm. bilgi vermek. Atık gönderimi esnasında alandan ayrılmamak ve ilgili formları doldurmak

6. PLANLAMA

6.1 Risk ve Fırsat Belirleme

6.1.1 Genel

İşletmelerde risk ve fırsat belirlemesi çevre ekibi tarafından değerlendirilmiş ve gerekli aksiyonların alınması çalışmaları Çevre Ekibi tarafından yürütülmektedir. ÇYS kapsamında, çevresel riskler ve fırsatların belirlenmesi için “Çevre Boyut Ve Etki Risk Değerlendirilme Planı” oluşturulmuştur. Her yıl en az bir defa ilgili plan gözden geçirilerek değişiklik mevcut ise güncelleme yapılmaktadır.

Riskler belirlenirken; riskten kaçınma, risk kaynağının önlem alınması, gerçekleşme durumu/ sonuçların değiştirilmesi, risk paylaşımı/ bilgiye dayanan karar ile risk tespiti dikkate alınmıştır. Fırsatlar, yeni teknolojilerin uygulanması/ kullanımı, yeni pazarlara ulaşım, yeni ortaklıklar kurma, oluşabilecek veya uygulanabilecek teknolojileri ortaya çıkarabilmektedir

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 17 / 36

Ürün ve hizmetlerin müşteriye teslim edilmesi sürecine kadar tesislerimizdeki tüm faaliyetler, bu faaliyetlerle bağlantılı çevre kirliliğinin önlenmesi amacıyla yapılacak çalışmaların her aşaması birer proses olarak değerlendirilmektedir. Amacımız, elde ettiğimiz çıktılarda, hedeflediğimiz katma değeri oluşturarak ilgili taraflarımızın beklentilerinin anlaşılması, yerine getirilmesi ve müşteri memnuniyetidir.

Tat Gıda faaliyetleri sırasında meydana gelebilecek çevresel tehlikeleri ve çevresel riskleri belirleyerek, öncelikli risklerde gerekli olan düzenlemeleri yaparak, kontrol önlemlerini almakta ve sürekli gelişimi ortaya koymaktadır. Bu kapsamda, çevresel iş kazalarının ve olası çevresel acil durumların önceden belirlenerek, önlemesi için gerekli planlamalar yapılmaktadır.

6.1.2 Çevre Boyutları

İşletmelerimizde faaliyetlerimiz sonucu oluşan veya oluşabilecek çevresel etkilerin belirlenmesi için çevresel boyutlar tanımlanmıştır. İşletmelere ait Çevre Boyut etki analizleri değişen yenilenen ürün, faaliyet, çevre koşullarına göre sürekli güncel tutulması sağlanır.

Çevre Boyutlarının önem derecesinin belirlenmesi için, P.8.1.00.GN00.01 Çevre Boyut Ve Etki Risk Değerlendirme Prosedürü, işletmelere ait KP.00.GN00.01 Çevre Boyut ve Etki Risk Değerlendirme Planı hazırlanmıştır. P.8.1.00.GN00.01 Çevre Boyut ve Etki Risk Değerlendirme Prosedüründe çevresel etkinin meydana gelme olasılığı düşük olsa bile sonuçları ciddi ise (kirlenme, ceza, toplumda imaj kaybı vb.) risk yüksek olarak değerlendirilir ve riskin yüksek olması durumunda çevre boyutu önemli çevre boyutu olarak kabul edilir.

İşletmelerimizde Çevre Boyutları aşağıdaki gibi verilmiştir.

- Havaya verilen emisyonlar
- Atıksu deşarjı
- Toprak kirliliği
- Enerji, doğal kaynak kullanımı
- Enerji Yayılımı (titreşim, radyasyon vb.)
- Atık
- Kaza sonucu çevreye yayılım

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 18 / 36

Çevre Boyutlarının oluşum nedenleri normal (n), anormal (an) ve acil (ac) durum olarak tanımlanmıştır.

Çevre Boyut Ve Etki Risk Değerlendirmesi Sonuçları ise KP.00.GN00.01 Çevre Boyut ve Etki Risk Değerlendirme Planında Önem Derecesi adı altında önemli, önemsiz ve kabul edilebilir olarak nitelendirilmekte olup, önemli olması durumunda acil önlem gerektirir, kabul edilebilir olması durumunda uygun doküman, talimat ve prosedürlerle veya formdaki ‘mevcut durum’ altında detaylandırılmıştır. Önemsiz çevre boyutunda ise önlem gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

Çevre boyutları ‘yaşam döngüsündeki yeri’ bakımından da değerlendirilmektedir. İlgili açıklama 8.1.1 ‘Operasyonel plan ve kontrol / Yaşam döngüsü’ başlığı altında detaylı açıklanmıştır.

Çevre boyut ve etki risk değerlendirilme yapılırken oluşabilecek risk ve fırsatlarda bu başlık altında incelenmiştir. İşletmenin belirtilen faaliyetleri sonucunda oluşabilecek çevre etkenin ‘ilgili tarafları’ bakımında değerlendirilmesi yapılmıştır.

Çevre etkenin değerlendirilmesinden sonra ‘mevcut durum’ ve ‘alınacak aksiyon’ başlıklarında tekrar değerlendirilerek ‘önlem sonrası’ etki değerlendirilmesi yapılmaktadır. Önem derecesi ‘çevre etki değerlendirilmesi’ başlığı altındaki şekilde tekrar sayısal değerlendirme yapılarak durum belirlenir. (Önemli, Önemsiz, Kabul Edilebilir- ilgili tanımlar yukarı da açıklanmış, alınması gerek önlemler tarifleri geçerlidir.)

6.1.3 Uygunluk Yükümlülükler

Tat Gıda San. A.Ş. faaliyet ve hizmetlerinin çevre boyutlarına uygulanabilecek olan, uymakla yükümlü olduğu ve/veya uymayı gönüllü olarak kabul ettiği yasal ve diğer şartların belirlenmesi, değerlendirilmesi, takibi ve yönteminin tarif edilmesi ile ilgili sorumluluklar, oluşan riskler ve fırsatlar ‘Uygunluk Yükümlülük Tablosunda’ dökümanite edilmiştir.

Çevre mevzuatı (Kanun, yönetmelik, tebliğ vb.) Çevre Yönetim Sistemleri Sorumlusu tarafından güncel olarak takip edilir. Uygulanması gereken yasal yükümlülükler ilgili birim ve kişilere bildirilerek, yükümlülüklerin yerine getirilmesi sağlanır. Ayrıca mevzuatta belirtilen

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 19 / 36

bilgi, belge ve kayıtlar saklanır veya yine mevzuatta belirtilen şekilde ilgili kurum ve kuruluşlara gönderilir veya gönderilmesi sağlanır.

Çevre Mevzuatının takibine yönelik olarak;

- Lebib Yalkın Yayınlarının internet ortamından şifre karşılığı güncel takibi amacı ile hazırlanmış olan “Mevbank” (<http://www.lebibyalkin.com.tr>) internet adresi üzerinden abone olunmuş Çevre Mevzuatı güncel olarak takip edilir. Lebib Yalkın yayınları tarafından revize edilen mevzuat değişikliklerinin kağıt kopyaları ve elektronik postaları Çevre Yönetim Sistemleri Sorumlusuna gönderilir.
- Lebib Yalkın tarafından bildirim geldiğinde Çevre Yönetim Sistemleri Sorumlusu www.resmigazete.gov.tr adresinden ilgili mevzuatlara ulaşır.
- Çevre mevzuatı ayrıca Çevre ve Şehircilik Bakanlığı kurumsal web sitesindeki (<http://www.csb.gov.tr>) elektronik ortamda takip edilir.
- www.tse.org.tr adresinden TSE tarafından internet üzerinden yayınlanan standartların takibi yapılır.
- Ayrıca yayınlanan yeni yönetmelikler veya taslak aşamasındaki yönetmelikler görüş almak veya bilgilendirmek amacıyla üyeliğimiz bulunan TUSİAD, TKSD ve İSO vb. kuruluşlarca gönderilir.

Hazırlanan tabloda yapılması planlanan işler ile bu işlerin sorumluları belirtilmektedir. İlave bir gereklilik (Yeni bir Yönetmelik veya gönüllülük esaslı uyulacak yeni bir taahhüt gereği) olması durumunda Çevre Yönetim Sistemleri Sorumlusu tarafından güncellenir ve ilgililere bilgi verilir, herhangi bir değişiklik olmaması durumunda ise plan en az yılda bir kez gözden geçirilir. Yıllık gözden geçirmeler QDMS üzerinde yapılmaktadır ve tüm çalışanlarımıza açıktır, ara gözden geçirmeler ortak klasörde yapılmakta her yıl Ocak ayı sonunda QDMS sisteminden güncellenmektedir.

6.1.4 Planlama Faaliyeti

Tat Gıda ÇYS'nin amaçlanan çıktıklarına ulaşmak için önemli çevre boyutlarını, çevresel risk ve fırsatları, yasal yükümlülüklerini, iç ve dış unsurlardan kaynaklanan riskleri

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 20 / 36

kaynağından önlemek, fırsat imkânlarını değerlendirmek yeni piyasa veya müşteri ihtiyaçlarını belirlemek, teknolojik ve yeni uygulamaların değerlendirilmesi ve uygun tekniklerin kullanılması konusunda Risk ve Fırsat Değerlendirme Tablosu oluşturulmuştur.

Planlı şekilde sürdürülen ÇYS'nde, gelişen yeni şartlara göre değişiklikler olduğunda, tüm sistemin gözden geçirilmesi sağlanarak gerekli bütünlük sağlanmaktadır.

6.2 Çevre Amaçları ve Bunlara Ulaşmak İçin Planlama

Çevre amaç ve hedefleri, misyon ve vizyonumuz, Çevre Politikası ve diğer politikalarımız doğrultusunda, çevresel boyutlarımız, kanuni ve diğer gereklilikler, ilgi gruplarımız görüş ve talepleri, teknolojik ve mali imkanlar ile benimsenmiş öncelikler göz önüne alınarak belirlenir. Belirlenen yıllık Çevre Hedefleri elektronik veri tabanı performans yönetim sistemine kaydedilir. Onay, güncelleme ve puanlamaları elektronik ortamda yapılır.

Tat Gıda Sanayi A.Ş. hedef gerçekleştirmeleri Koç Holding Çevre Kurulu Toplantıları ile 6 ayda bir gözden geçirilir, sonuçlar yıl sonunda değerlendirilir.

Benimsenmiş yaklaşım ve öncelikler, tüm birimleri ve personeli ilgilendiren unsurlar olup, organizasyonu oluşturan her birim, her birey, muhtemel çevresel etkilerin kontrolü, çevre kirliliğinin önlenmesi ve doğal varlıkların korunmasında, benimsenmiş çevresel yaklaşım ve önceliklerin sürekli geliştirilerek devamlı kılınmasında sorumluluk paylaşırlar.

Değişikliklerin planlı şekilde gerçekleştirilmesinde, aşağıdakileri değerlendirmektedir:

- Gerektirdiği prosesleri ve uygulamaları,
- Proseslerin sırasını ve birbirleri ile ilgili etkileşimini,
- Yetki ve sorumlulukların belirlenmesi veya yeniden sorumlulukların değerlendirilmesi
- Planlanmış sonuçları başarmak ve prosesleri sürekli iyileştirmek

için gerekli faaliyetleri planlamıştır. Çevre El Kitabımızın bütünü bu planlamayı detaylıca açıklamaktadır.

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 21 / 36

7. DESTEK

7.1 Kaynaklar

Kurumumuz Üst Yönetimi, ÇYS'nin oluşturulması, uygulanması, sürekliliğinin sağlanması ve etkinliğinin sürekli iyileştirilmesi taahhüdünü yerine getirmek için gerekli insan kaynağını, alt yapıyı, teknolojik ve mali kaynakları sağlamıştır.

ÇYS kapsamında, çevre performansının iyileştirilmesini, uygulama ve prosedürlerin takibini sağlamak amacıyla ÇYS Ekibi ve ÇYS Yardımcı ekibi oluşturulmuştur. Bu ekipler üyelerinin mevcut iş tanımlarına ek olarak ÇYS'deki sorumlulukları eklenmiş ve çalışanlara duyurulmuştur. Ekip ve yardımcı ekip listeleri ve görevleri liderlik kısmı altında 5.3.başlığında verilmiştir.

7.2 Yeterlilik

İşletmelerimizde, çevre konuları ile ilgili çalışma yapan tüm personelin uygun öğretim, eğitim, beceri veya tecrübeye sahip olması İnsan Kaynakları Departmanı tarafından sağlanır. Yapılan iş ile ilgili özelliklere sahip olmayan personelin tespiti ve eksikliklerin eğitimler aracılığıyla kapatılması, yetkinliklerle ilgili kayıtların tutulması, eğitim ihtiyacının tespiti, eğitim ihtiyaçlarının karşılanması, eğitimlere ait kayıt ve belgelerin tutulması İnsan Kaynakları tarafından sağlanmaktadır.

Her yıl belirlenen eğitim ihtiyaçları doğrultusunda bir sonraki yıla ait öngörülen çevre eğitimleri ile ilgili plan Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı tarafından yapılarak İnsan Kaynakları Departmanı'na sunulur.

Plan, yıl içerisinde yaşanan çevre mevzuatı değişiklikleri, çevre kaza ve şikayetleri, iç – dış denetim bulguları, çevre amaç ve hedeflerinin gerçekleşme durumu, yeni prosedür uygulamaları, teknolojik yenilikler veya hatırlama eğitimleri dikkate alınarak hazırlanır. Planlanan eğitimler dışında da ihtiyaç olması durumunda eğitimler verilir.

Eğitimler; Çevre Bilinçlendirme Eğitimleri, Atık Yönetim Sistemi Eğitimi, Çevre Yönetim Sistemi, Şirket veya Şube hakkında yapılan yenilikler, Çevre mevzuatı gereği yaptırımlar, sorumluluklar ve görevler konularını içermektedir. İlgili eğitimlerde güncel örnekler, ulusal ve

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 22 / 36

uluslararası yapılan çalışma ve örnekler verilmektedir. Eğitimler Çevre Görevlisince/Çevre Yönetim Sistemleri Kıd.Uzm/Yetkilendirilmiş Tat Personeli tarafından verilebilir.

Ayrıca işe yeni başlayan beyaz yaka çalışanlarımıza oryantasyon eğitimleri kapsamında yapacakları göreve uygun olarak “Çevre bilinçlendirme” eğitimi Çevre Yönetim Sistemleri Sorumlusu/Çevre Görevlisince verilir. Çevre Görevlisi/ÇYS Kıd.Uzm. işletmelerde çevre konusunda yönetim tarafından yetki verilen Tat Gıda personeline eğitim vererek ilgili işletmede diğer beyaz/mavi yaka personellere ‘çevre eğitimi’ vermesini sağlayabilir. Her eğitimden sonra eğitimin etkinliğini yazılı soru/cevap şeklinde yada sözlü soru/cevap şeklinde değerlendirebilir. İlgili eğitimlerde işletmelerde bulunan ‘öneri kartı’ uygulamasından bahsedilmekte çevre konusunda öneriler olması durumunda formlar üzerinden ulaşabilecekleri bilgisi de verilmektedir.

Yayınlanan eğitim programında belirlenen iç ve dış tüm eğitimlerin gerçekleşme durumu, katılımcı sayısı, maliyeti, adam * saat bazında süresi, eğitimi veren kişi yada kuruluş bilgilerinin bulunduğu kayıtlar İnsan Kaynakları tarafından saklanır. Eğitim programında görülen eğitimler birtakım sebeplerden dolayı ertelenebilir veya iptal edilebilir. Eğitim Programını bu durumda revize etme ve bu durumu duyurma sorumluluğu İnsan Kaynaklarına aittir.

İşletmelerimizdeki tüm mavi yaka çalışanlara ise İş Başı Bilgilendirme Kitapçığı içerisinde Çevre ile ilgili bilgiler verilir.

7.3 Farkındalık

Tat Gıda, kontrolü altında çalışan kişilerin aşağıdaki hususların farkındadır ve güvence altına almıştır.

- Tat Gıda çevre politikası,
- Çevre boyutları ve kendi işlerinde önemli çevre boyutları ile ilgili oluşan ve oluşabilecek çevre etkileri,
- Çevre performansı iyileştirme ve geliştirme konuları dahil çevre yönetim sisteminin etkinliğine katkıları,
- Tat Gıda'nın uygunluk yükümlülüklerini yerine getirememesi dahil çevre yönetim sistemi şartlarının yerine getirilmediği durumlarda müdahil olmak.

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 23 / 36

7.4 İletişim

7.4.1 Genel

Tat Gıda, aşağıdaki hususlar dahil olmak üzere kalite ve çevre yönetim sistemi ile ilgili gerekli olan iç ve dış iletişim kanallarını belirlemiştir:

- Neyle ilgili iletişim kuracağını,
- Ne zaman iletişim kuracağını,
- Kiminle iletişim kuracağını,
- Nasıl iletişim kuracağını,
- Kiminle iletişim kuracağını,

7.4.2 İç İletişim

Tat Gıda;

- Çevre yönetim sistemi ile ilgili değişiklikler dahil, çevre yönetim sistemi ile ilgili bilgileri, kuruluşun farklı seviyelerinde ve fonksiyonlarında uygun şekilde paylaşmakta,
- İletişim proses/proseslerinin, Tat Gıda'nın kontrolü altında çalışan kişilerin sürekli iyileştirmeye katkı sağlamasına yardımcı olmasını güvence altına almaktadır.

Çevre etkisi yaratabilecek acil durumların en kısa zamanda belirlenmesi; gereken müdahalenin sorunsuzca ve zamanında yapılabilmesi için etkin iletişimi sağlamak son derece önemlidir. Çevre konularındaki haberleşmenin hızlı ve etkili bir şekilde yapılması prensip olarak kabul edilir.

Anormal çalışma şartları, olağandışı durumlar gibi nedenlerle meydana gelen ve çevre kirliliği olarak kendini gösteren çevre kazası ve çevre şikâyetlerinde, çevre kazasını yapan ve/veya tespit eden veya çevre şikâyetinde bulunacak kişi, Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanına veya ilgili amirine durumu şahsen bildirebilir.

Gündüz saatlerinde Çevre Yönetim Sistemleri Sorumlusuna veya Çevre Yönetimi Ekibine veya ilgili amire Çevre Kazasının veya Çevre Şikâyetinin yeri-yönü; neye benzediği ve süresi ile

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 24 / 36

İlgili bilgiler verilir. Bilgiyi alan Çevre Yönetim Sistemleri Sorumlusu veya Çevre Yönetimi Ekibi veya ilgili amir konuyla ilgili gerekli incelemeleri yerinde yapar; ilgililerle görüş alışverişinde bulunarak etkinin mümkün ise temizlenmesini sağlar. Çevre Kazasına sebep olan durum işletme kaynaklı ise FR.00.10.05.03 Çevre Kazası Bilgi Formu düzenlenir. Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanına gönderilerek çevre kaydı olarak saklanır. Eğer Çevre Kazasına sebep olan faaliyet işletme kaynaklı değil ise gerekli araştırmayı yaparak faaliyetin sahiplerini konu ile ilgili bilgilendirir.

Çevre Kaza ve Şikâyeti vardiyalarda ve tatil günlerinde ise ilgili amire durumla ilgili bilgi verilir. Çevre Kazası için Çevre Kazası Bilgi Formu veya şikâyeti için FR.00.10.05.04 Çevre Şikâyeti Bilgi Formu düzenlenir. Acil ve Olağan Dışı durumlarda ise mutlaka Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı veya ilgili amire bilgi verilir.

Atıksu Arıtma Tesisi ile Haberleşme:

Mesai saatlerinde ünite sorumluları, vardiya ve tatil günlerinde ise vardiya sorumluları tarafından normal çalışma şartları dışındaki durumlarda, sıvı kaçaklarında, devreye giriş ve çıkışlarda arıtmanın işletim dengesinin bozulmaması için Atıksu Arıtma Tesisine bilgi verilir. Arıtma tesisi arızası durumunda üretimi durdurma yetkisi İşletme Direktöründedir.

7.4.3 Dış İletişim

Çevre ile ilgili konularda firma dışı resmi, özel kişi ve kuruluşlarla haberleşme görevi, konuyla ilgili durumuna göre; İşletme Direktörü, Tesis Yöneticisi veya Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı koordinasyonunda yürütülür. Çevre yönetim sistemi dokümantasyonu veya Çevre Politikamızın temini ile ilgili talepler Yönetim Temsilcisinin belirleyeceği metotlarla karşılanır.

Firmamız çevre politikaları ve hedefleri, sürdürülebilirlik EIRIS rapor kapsamındaki bilgiler web sitemizde yayınlanmaktadır. (<http://www.tatgida.com/tr>)

7.5 Dökümante Edilmiş Bilgi

7.5.1 Genel

Çevre yönetim sistemi aşağıdakileri içermektedir:

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 25 / 36

- ISO 9001:2015 ve ISO 14001:2015 standartlarında istenen dokümente edilmiş bilgiyi,
- Tat Gıda tarafından, çevre yönetim sisteminin etkinliğini artırmak için belirlenen dokümente edilmiş bilgileri.

İşletmelerdeki ilgili doküman ve formların gözden geçirme periyodları, sorumlu kişi bilgileri KY.00.10.06.01 Çevre Yönetim Sistemi Kayıtları Listesin de verilmiştir.

7.5.2 Oluşturma ve Güncelleme

İşletmelerimiz, ÇYS'nin temel unsurlarını ve bu unsurların birbirleriyle etkileşimini açıklamak için; yazılı olarak QDMS Entegre Yönetim Sistemi elektronik ortamında bilgiler oluşturulmakta, uygulamakta ve sürekliliği sağlanmaktadır.

ÇYS'mizin dokümantasyonu şu bilgileri içermektedir:

- ÇYS'nin kapsamı ve sınırları,
- Çevre politikası,
- Çevre hedefleri, amaçları ve eylem planları,
- Prosedür, talimat ve görev tanımları,
- Bu standardın istediği kayıtlar dâhil dokümanlar,

Ayrıca Çevre Yönetim Ekibi üyelerinin erişimine açık olan server üzerinde Çevre Klasörü oluşturulmuştur. Burada Çevre Yönetim Sistemine ait dolu kayıtlar, dokümanlar ve formlar saklanır. Klasörün güncelliğini Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı takip edilir.

7.5.3 Dökümente Edilmiş Bilginin Kontrolü

İşletmelerimiz de ÇYS'nin istediği tüm dokümanlar kontrol altında bulundurulmaktadır. İşletmemiz;

- Dokümanların yayımlanmadan önce yeterlik açısından onaylanması,
- Dokümanların gerekli oldukça gözden geçirilmesi, güncellenmesi ve yeniden onaylanması,
- Dokümanlarda, değişikliklerin ve güncel revizyon durumlarının gösterilmesinin sağlanması,

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 26 / 36

- Uygulanabilir dokümanların uygun baskılarının kullanım noktalarında mevcudiyetinin sağlanması,
- Dokümanların okunabilir kalmasının ve kolaylıkla ayırt edilebilmesinin sağlanması,
- Kuruluş tarafından, ÇYS'nin planlanması ve uygulanması için gerekli olduğu belirlenen dış kaynaklı dokümanların tanımlanması ve dağıtımlarının kontrol altında bulundurulmasının sağlanması,
- Güncelliğini yitirmiş dokümanların istenmeyen kullanımının önlenmesi ve herhangi bir amaçla elde tutulmaları durumunda bunların, uygun bir şekilde ayırt edilebilmesinin sağlanması Kullanılan tüm dokümanların içeriğini, hazırlanmasını, kontrolünü, onaylanmasını, dağıtımını, değişiklik yapılması ve iptalini, yanlış kullanıma karşı güvence altına alınmasını, korunmasını, saklanmasını, ilgili işlerin nasıl olacağı ve yapılacağı konusunda yetki, sorumluluk ve yöntemler Dokümanların Kontrolü prosedüründe tanımlanmıştır.

İşletmelerimiz, ÇYS ve bu standardın şartlarına uygunluğunu ve ulaşılan çevre performansı sonuçlarını göstermek için kritik olan dokümanlar, kayıtlar ve verilerin yerinde ve etkili bir şekilde kontrol edilmesini QDMS sistemi ile sağlamaktadır. Kalite kayıtları listesi oluşturulmuş ve sorumlu birimler tarafından P.4.2.4.00.GN00.06 Kalite Kayıtları Kontrolü Prosedürü' ne uygun olarak takip edilmesi sağlanmaktadır

Çevre Yönetimine İlişkin QDMS sisteminde depolanamayan dolu, formlar, belgeler ve yazılar, işletme çevre dosyalarında ve Çevre Yönetim Sistemi Ortak Dosyasında depolanmaktadır.

Çevre Kayıtlarına örnekler aşağıda verilmiştir.

- Eğitim Kayıtları
- Acil durum tatbikat kayıtları
- Tetkik sonuçları
- Yasalara uygunluk ile ilgili bilgi ve belge kayıtları
- Çevre İzinleri
- ÇED Belgeleri

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 27 / 36

- Denetim Raporları
- ÇYS performansına ilişkin kayıtlar
- Yönetimin Gözden Geçirmesi
- Çevre Kazası kayıtları, vb.

8. OPERASYON

8.1 Operasyonel Planlama ve Kontrol

Kurumumuzda operasyonel planlama ve kontrol çalışmaları, risklerin belirlenmesi, tanımlanması, ölçülmesi, değerlendirilmesi, kontrol, izleme ve raporlama aşamalarından oluşmakta ve bu aşamalar yaşam döngüsü içerisinde süreklilik göstererek birbirini izlemektedir.

Tanımlanan risklerden yüksek etkisi olanların, ilgili faaliyetler çerçevesinde ayrı değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Planlama çalışmaları ile ölçülen ve değerlendirilen risklerin etkisini ve meydana gelme olasılığını azaltmak amacıyla, kontrol mekanizmalarının etkinliğinin ve yeterliliğinin değerlendirilmesi ve gerekli görülmesi halinde ilave kontrollerin tesis edilmesi gerekmektedir. Bu aşamada düzeltici faaliyetler kapsamında riski ortadan kaldırmak veya en aza indirmek için gereken önlemler alınır, kontrollerin belirlenmesi ve etkinliğinin izlenmesi için iç tetkik çalışması yapılır. Maruz kalınan operasyonel risklilik düzeyi ile bunun sonucunda ayrılması gereken kaynak miktarı YGG toplantısı gündemine alınmaktadır.

Tat Gıda İşletmelerinde çevreye doğrudan veya dolaylı önemli çevre etkisi olan veya olabilecek faaliyet ve proseslerin kontrol altına alınması için konuyla ilgili olarak hazırlanmış Çevre Prosedürleri, İşletme Talimatları vb. kayıtlar bulunmaktadır.

Çevre boyutları, boyutların olası çevresel etkileri ve önemlilik analizi ilgili prosedür ile tanımlanan yöntemler kullanılarak belirlenmekte; olası çevresel etkiler ve bu etkilerin çevresel boyutlarını kontrol altına alınması amacıyla aksiyon planlarına dönüştürülmekte ve takip edilmektedir.

Tat Gıda tüm işletmelerinde Katı, Tehlikeli, Ambalaj, Tıbbi Atık, Bitkisel Atık Yağ, Tehlikesiz Atık vb. tüm atıklara ilişkin faaliyetler P.4.4.6.00.GN00.02 Atık Yönetimi Prosedürü ile

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 28 / 36

belirlenmiştir. İşletmelerin yakma ve üretim sistemlerine bağlı olarak hava emisyonları proses ve faaliyetlerine ilişkin faaliyetler ise P.4.4.6.00.GN00.03 Hava Kalitesinin Yönetimi Prosedürü ile belirlenmiştir. Şirket içi veya şirket dışına Sera Gazı Envanterleriyle ilgili yapılan raporlamaların yönetimi ise P.4.4.6.00.GN00.04 Sera Gazı Emisyonlarına Ait Verilerin Yönetimi Prosedürüne uygun olarak yapılır. Sera gazı emisyon doğrulama için izlenecek yöntemler ve bilgilerin oluşturulması için P.4.4.6.00.GN00.07 Sera Gazı Doğrulama Prosedürü oluşturulmuştur. (İlgili prosedür yönetmelik kapsamına giren Mustafakemalpaşa, Karacabey ve Torbalı işletmeleri için kullanılmaktadır.)

Ayrıca Su Kullanımı ve Atıksu oluşumu faaliyetlerine ilişkin tüm bilgiler ise P.4.4.6.00.GN00.05 Su ve Atıksu Yönetimi Prosedüründe açıklanmıştır. Atık, Hava Emisyonları, Sera Gazı hesaplamaları, Su Kaynakları ve Atıksu Yönetimine ilişkin faaliyetlerin kontrolü prosedürlere uygun olarak yapılır ve kayıtlar saklanır. Gerektiği durumlarda ayrıntıları açıklamak ve durumları takip etmek amacıyla prosedürlere ek olarak form ve talimatlar bulunmaktadır.

İletişim, Yasal Yükümlülüklerin Takibi konuları el kitabında tariflendiği gibi kontrol edilir.

Tat Gıda İşletmelerinde Çevresel Etki Değerlendirmesi'ne ilişkin hususlar Çevre Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamında hazırlanmış P.4.4.6.00.GN00.06 Çevre Etki Değerlendirmesi Prosedürü'ne uygun olarak yürütülmektedir. Kapasite artışları, yeni bir yatırım kararı veya ekipman kurulumu konuları daha hayata geçmeden karar aşamasında iken ÇED değerlendirme yapılır.

8.1.1 Yaşam Döngüsü Analizi

Bir ürün/ hizmetin üretiminde kullanılan ham maddelerin elde edilmesi ile başlayan, ilgili bütün üretim, sevkiyat, tüketici tarafından kullanılan ve kullanım sonrası oluşan atıkların bertarafını da kapsamaktadır. Çevresel etkilerinin belirlenmesi aşamasında enerji dahil olmak üzere hammadde eldesinden, bertarafa kadar havaya, suya ve toprağa salınan bütün emisyonlar göz önüne alınmaktadır.

Sekil 2 Hammadde Üretiminden Bertarafa Kadar Yaşam Döngüsü Değerlendirme Aşamaları

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 29 / 36

Yaşam Döngüsü Analizi çalışmalarında, işletmelerimizde yapılan bütün süreçlerde oluşabilecek risk ve fırsatları belirlenmesi de göz önüne alınmıştır, Çevre Boyut Ve Etki Risk Değerlendirilme dökümanı Yaşam Döngüsü anlayışı ile tekrar yorumlanmış ve değerlendirilmesi yapılmıştır.

Değerlendirmede Kullanılan Yaşam Döngüsü Aşamaları;

Ham madde üretimi, konserve işletmeleri için ‘hammadde üretimi’ ürünün tarlaya ekimi ile başlamakta, Sek Süt ve Pastavilla işletmeleri için hammadde alımı/nakliyesi ile süreç başlamaktadır.

Nakliye, işletmelere hammaddenin sevki sırasında oluşan/ oluşabilecek çevresel parametreleri içermektedir.

Ürün imalatı, ilgili çevre etki değerlendirme dökümanında mevcut detay hat bazında incelenmiştir.

Kullanım, enerji ve su kullanımı bu maddede altında incelenmiştir.

Atık aşaması için, ‘Geri kazanım/ geri dönüşüm’ ve ‘ yaşam sonu işlem ve nihai bertaraf’ olarak değerlendirmektedir.

- Geri dönüşüm, işletmelerimizde oluşan katı atıkların özelliklerine göre ayrıştırılarak (kağıt, cam, plastik vb) içindeki bileşenlerin fiziksel, kimyasal veya biyokimyasal yöntemlerle tabi tutulmadan yeniden kullanılmasıdır.
- Geri kazanım, işletmelerimizde oluşan katı atıkların içerisindeki bileşenlerinin fiziksel, kimyasal veya biyokimyasal yöntemler kullanılarak yeniden hammaddeye dönüştürülerek kullanılmasıdır. Örnek olarak; plastik bidonların yıkanarak tekrar

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 30 / 36

kullanımı geri dönüşüm, plastik ambalajların granür hale getirerek farklı bir malzeme için hammadde olarak kullanılması geri kazanımdır.

İşletmelerimizdeki bütün atıklar incelenerek geri kazanım veya geri dönüşüme sürecinde değerlendirilmesi önceliklerimizdendir.

- Yaşam sonu işlem/ nihai bertaraf, oluşan atıkların geri kazanım/ geri dönüşümü mümkün olmayanların düzenli depolama tesislerine, emisyonların atmosfere salınması durumları için tanımlanmıştır.

Tat Gıda San. A.Ş. çevre performansını Koç Holding bünyesinde ve Tat Gıda web sayfasında da ilan ettiği gibi işletmelerin toplamı olarak takip etmektedir, ilgili parametrelerin azaltımı veya sabit düzeyde kalmasını sağlanması için işletme ve birimler bazında incelenmektedir.

Enerji kullanımı, su kullanımı, emisyon ve sera gazı yıllara göre değerlendirmesi çevre kayıtları altındaki 'Çevre Yönetim Programında' değerlendirilmektedir.

Sonuçlar:

Sürdürülebilir tüketim ve üretimi desteklemek için su, enerji ve bu bileşenlerin yoğun olduğu sektörler başta olmak üzere sanayide enerji ve kaynak verimliliğinin artırılması, iklim değişikliğine yol açan sera gazları ve diğer baca gazı emisyonlarının azaltılması gerekmektedir. Bu doğrultuda, sanayinin mevcut çevresel performansını değerlendirmek ve iyileştirme stratejilerini geliştirmek için Yaşam Döngüsü Analizlerinin geliştirilmesi ekonomik, sosyal ve çevresel konularda fayda sağlayacaktır. Bu kapsamda çalışmalar geliştirilerek devamı edilecektir.

8.2 Acil Duruma Hazır Olma ve Müdahale

Acil Durum Eylem Planları kaza sonrası etkileri en aza indirmek, insanlara, çevreye ve mala gelecek zararı sınırlandırmak için, olayları ve gelişmeleri kontrol etmek, insan ve çevreyi önemli kazaların etkilerinden korumak için, gereken önlemleri belirlemek ve uygulamak, kamuya, acil servis hizmetlerine veya bölgedeki ilgili mercilere, gerekli bilgiyi zamanında

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 31 / 36

iletmek, önemli bir kaza sonrasında, çevrenin restorasyonunu ve temizlenmesini sağlamak amacıyla çevreye ve insana zarar vermeden acil durumun bertaraf edilerek üretimin sürekliliğini sağlamak için alınacak önlemleri belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Acil Durum Eylem Planları işletmelerimizde İş Sağlığı ve Güvenliği birimlerince hazırlanır ve Çevre ile ilgili Hava, Su ve Kimyasalların acil durumlarına ilişkin yapılması gerekenleri içerir. Çevre ile ilgili olağandışı durumların neler olduğu ve bu durumlarda neler yapılacağı iç iletişim başlığında belirtilmiştir. Her yıl oluşabilecek çevresel acil durumlar için 'çevre tatbikatı' yapılmaktadır.

9. PERFORMANS DEĞERLENDİRME

9.1 İzleme, Ölçme, Analiz ve Değerlendirme

9.1.1 Genel

Çevresel performansımızın izlenmesi ve ölçmesi için gerek yasal yükümlülükler gerekse de gönüllü olarak uymayı taahhüt ettiğimiz standartlar doğrultusunda prosedürler oluşturulmuştur. Bu prosedürler; P.4.4.6.00.GN00.02 Atık Yönetimi Prosedürü, P.4.4.6.00.GN00.03 Hava Kalitesinin Değerlendirilmesi Prosedürü, P.4.4.6.00.GN00.05 Su ve Atıksu Yönetimi Prosedürü, P.4.4.6.00.GN00.04 Sera Gazı Emisyonlarına Ait Verilerin Yönetimi Prosedürü, P.4.4.6.00.GN00.07 Sera Gazı Doğrulama Prosedürü ile uygulanmaktadır. Performans ölçümü ve izlenmesi için çeşitli girdiler kullanılmaktadır.

Bunlardan bazıları; Çevre mevzuatı, gönüllü olarak uymayı taahhüt ettiğimiz ISO 14001, Prosesler/faaliyetler bazında yapmış olduğumuz çevre boyutları ve etkilerinin değerlendirilmesi çalışması, Çeşitli iç ve dış denetimler – saha kontrolleri, Koç Holding Sürdürülebilirlik Raporlaması (GRI), Koç Holding Çevre Denetimleri, Çevre Bakanlığı ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü denetimleri, Periyodik Atıksu Analizleri vb.'dir.

Yukarıda verilen geri bildirim kanalları kullanılarak çevresel performansın ölçülmesi ve izlenmesi için çeşitli çalışmalar Tat Gıda bünyesinde ve/veya ilgili yasal otoritelerin yetkili kıldığı dış kuruluşlar tarafından yürütülmektedir.

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 32 / 36

Analiz ve denetim sonuçları elektronik ortamda veya kağıt ortamlarda saklanmaktadır. Yasal yükümlülüklerle ilgili ölçüm sonuçları ilgili yasal otoritelere iletilmekte ve sürekli denetimlere açık tutulmaktadır.

Her yıl hazırlanan Çevre Raporu ile Su Kullanım miktarları, Atık Miktarlarının yıllara göre karşılaştırması yapılmakta, Çevre İzni ve Çed yönetmeliklerine ilişkin İşletmelerin Durumları değerlendirilmekte, Amaç ve hedefler kapsamında bilgi verilmekte ve bir önceki yılın genel çevre değerlendirmesi yapılmaktadır.

İşletmelerimizde Çevresel Gürültüye neden olabilecek kaynak bulunmamakta olup, Çevresel Gürültü değerlendirmesinde tüm işletmelerimiz ÇŞİM tarafından kapsam dışı olarak belirlenmiş olduğundan konuyla ilgili herhangi bir kontrol ve izleme çalışması yapılmamaktadır.

Atıksu Arıtma Tesislerinin işletilmesi sırasında mevcut durumunu izlemek amacıyla atıksu arıtma tesisinde kimyasal oksijen ihtiyacı (KOİ), askıda katı madde (AKM), çamur indeksi (SVİ) vb. parametrelere ilişkin ölçümler yapılarak arıtma tesisleri çıkış suyu kalitesi ve verimi takip edilmektedir. Analiz sonuçları KY.00.10.06.04 Atıksu Arıtma Tesisi Analiz Sonuçları Tabloları ile takip edilmektedir. Arıtma tesislerin çalıştırılması konusunda T.00.GN00.063 MKP Arıtma Tesisi Çalıştırma Talimatı, T.00.GN00.065 TBL Arıtma Tesisi Çalıştırma Talimatı ve T.00.GN00.067 KCB Arıtma Tesisi Çalıştırma Talimatı bulunmaktadır. İşletmelerden analiz için numune alımı konusunda talimatlar oluşturulmuştur. T.00.GN00.064 MKP Arıtma Tesisinden Numune Alma Talimatı, T.00.GN00.066 TBL Arıtma Tesisinden Numune Alma Talimatı ve T.00.GN00.068 KCB Arıtma Tesisinden Numune Alma Talimatı bulunmaktadır. P.4.4.6.00.GN00.05 Su ve Atıksu Yönetimi Prosedürü'nde atıksu arıtma tesislerinde yapılan izlemeler ilişkin bilgiler verilmiştir.

İşletmelerde kalibrasyonu yapılmış, kalibrasyona tabi cihazlar kullanıldığı takdirde- izleme ve ölçme teçhizatının kullanıldığını ve sürekliliğinin sağlandığını, Kalibrasyon Prosedürü ile güvence altına almıştır.

9.1.2 Uygunluğun Değerlendirilmesi

Tat Gıda'nın uymakla yükümlü olduğu yürürlükteki yasal şartlar ile Tat Gıda'nın kendiliğinden uymayı taahhüt ettiği diğer şartlara uygunluğu aşağıdaki yöntemler ile değerlendirilmektedir;

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 33 / 36

Yasal ve diğer yükümlülüklerdeki değişiklikler “6.1.3 Uygunluk Yükümlülükleri” maddesine uygun şekilde takip edilmektedir. Çevre ile ilgili yükümlülükler ve gereklilikler Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı tarafından hazırlanan ‘Uyguluk Yükümlülük Tablosu’ ile takip edilmektedir. Hazırlanan tabloda yapılması planlanan işler ile bu işlerin sorumluları belirtilmektedir. İlave bir gereklilik (Yeni bir Yönetmelik veya gönüllülük esaslı uyulacak yeni bir taahhüt gereği) olması durumunda bu tabloya eklenmekte ve tablo güncellenmektedir. Bu tablo her güncellendiğinde Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı tarafından tüm ilgililere duyurulmakta ve uygulamaya alınmaktadır.

Yapılan her Yönetim Gözden Geçirme Toplantısında toplantılarında bir gündem maddesi olarak uymakla yükümlü olunan yasal yükümlülükler ile bunları yerine getirmek amacı ile yapılan çalışmalar görüşülmektedir.

9.2 İç Tetkik

Tat Gıda’da, ÇYS’nin uygulamaya geçirilmesi ile ilgili esasları belirleyerek sistemin uygunluğunu ve etkinliğini sürekli izlemek, etkinliği artırmak, eksiklerinin giderilmesini ve yeni ihtiyaçlara göre geliştirilmesini sağlamak amacıyla İç Tetkik yapılmaktadır. Yılda en az bir defa iç denetim işletmelerde yapılmaktadır. İç Tetkikler, ISO 14001 Bilgilendirme ve İç Tetkikçi eğitimini başarı ile bitirmiş şirket denetçileri tarafından yapılmaktadır.

İç denetim sonuçları denetlenen faaliyetten sorumlu personele raporlanmaktadır. İyileştirmeler için düzeltici faaliyetler ve terminleri onaylanmaktadır.

İç tetkiklerde çevre gözden geçirme yöntemi etkinliği değerlendirilmektedir. Tetkik edilecek alanların ve proseslerin durum ve önemleri, bunun yanı sıra geçmiş tetkiklerin sonuçları göz önünde bulundurularak bir tetkik planı ve takvimi oluşturulmakta denetimler P.8.2.2.00.GN00.23 İç Denetim Prosedürü’ ne uygun olarak yapılmaktadır. Tetkik sonuçları muhafaza edilmekte ve üst yönetime rapor edilmektedir.

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 34 / 36

9.3 Yönetim Gözden Geçirme

İşletmelerimizin üst yönetimi yılda bir kez ÇYS'yi; uygunluk, yeterlilik ve etkinliğinin sürekliliğini güvence altına almak için planlanmış aralıklarla P.5.6.1.00.GN00.05 Yönetimin Gözden Geçirmesi Prosedürü' ne uygun olarak gözden geçirmektedir.

Bu sürecin temel amacı, ÇYS amaç ve hedefleri doğrultusunda performansın değerlendirilmesi, hedeflerle uyum sağlanması ve sürekli gelişim gösteren bir sistemin kurulmasıdır. Tat Gıda Çevre Politikası'nda belirlediği temel değerlerini gerçekleştirmek ve başarmak için ölçülebilir hedefler belirlemekte ve bu hedeflerin gerçekleşmesini

YGG toplantısında takip etmektedir. Hedeflerimizin yanı sıra, yürüttüğümüz faaliyetler de ölçülebilir performans parametreleri ile takip edilmekte ve sürekli iyileştirme için ortam hazırlanmaktadır.

9.3.1 Yönetimin Gözden Geçirme Girdileri

Yönetimin gözden geçirmesinde, aşağıdaki hususlar değerlendirilmektedir:

- Önceden yapılan yönetimin gözden geçirmeleri sonucunda yapılan faaliyetlerin durumu,
- Aşağıdakilerle ilgili değişiklikler varsa:
 - a) ÇYS ile ilgili iç ve dış hususlar,
 - b) İlgili tarafların, uygunluk yükümlülükleri dahil ihtiyaç ve beklentileri,
 - c) Önemli çevre boyutları,
 - d) Risk ve fırsatlar.
- Çevre amaçları hakkında bilgi, geçen yılki çevre performans değeri (sayısal),
- Aşağıdakilerle ilgili eğilimler dahil, kuruluşun çevre performansı ile ilgili bilgi:
 - a) Uygunsuzluklar ve düzeltici faaliyetler,
 - b) İzleme ve ölçme sonuçları,
 - c) Uygunluk yükümlülüklerinin yerine getirilme durumu,
 - d) Bir önceki yılın tetkik sonuçları, uygunsuzluk düzeltme performansı.
- Kaynakların yeterliliği,
- Şikayetler dahil olmak üzere, ilgili taraflardan gelen bildirim/bildirimler,

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 35 / 36

- Sürekli iyileştirmeyeyle ilgili fırsatlar.

9.3.2 Yönetimin Gözden Geçirme Çıktıları

Yönetimin gözden geçirmesine ait çıktılar aşağıdakileri içermektedir:

- ÇYS'nin uygunluğu, yeterliliği ve etkinliğinin sürekliliğinin sağlanması ile ilgili sonuçlar,
- Sürekli iyileştirme fırsatları ile ilgili kararlar,
- ÇYS'de değişiklik ihtiyaçları (kaynaklar dahil) ile ilgili kararlar,
- Çevre amaçlarına ulaşılmadığında yapılacak faaliyetler, gerektiğinde,
- ÇYS'nin diğer iş prosesleri ile entegrasyonun geliştirilmesi için fırsatlar, gerektiğinde,
- Kuruluşun, stratejik yönü ile ilgili çıkarımlar, uzun vade planları (UVP).

YGG ile ÇYS'nin etkinliğinin iyileştirilmesi, kaynak ihtiyaçlarının değerlendirilmesi; iyileştirme faaliyetleri ve değerlendirmeler ile ilgili kararların ve faaliyet planlarının belirlenmesi sağlanır. YGG çıktıları, QDMS ve ortak ÇYS klasöründe arşivlenir.

10. İYİLEŞTİRME

10.1 Genel

Tat Gıda ÇYS etkinliğini, Çevre politikamız, çevre amaç ve hedeflerimiz, iç tetkik sonuçlarımız, sistemimizin ürettiği verilerin analizi, düzeltici faaliyetler ve YGG uygulanarak sonuçlarının değerlendirilmesi yoluyla sürekli geliştirmektedir. Sürekli iyileştirme fırsatları tayin etmekte çevre yönetim sisteminin amaçlanan çıktılarına erişmek için gerekli faaliyetleri uygulamaktadır

10.2 Uygunsuzluk, Düzeltici Faaliyet Önleyici Faaliyet

İşletmelerimiz; mevcut uygunsuzluklar için düzeltme ve düzeltici faaliyet, ayrıca potansiyel uygunsuzlukları önlemek için önleyici faaliyet uygulamaktadır. Düzeltici faaliyetler, uygunsuzlukların sonradan tekrarlanmasını önlemek üzere en kısa süre içinde

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi

ÇEVRE YÖNETİM SİSTEMİ EL KİTABI

Doküman No : ÇYSEL	Revizyon Tarihi / No : 30.05.2020 / 05
Yayın Tarihi : 01.09.2015	Sayfa No : 36 / 36

gerçekleştirilmektedir. Düzeltici ve önleyici faaliyetler, karşılaşılan mevcut veya potansiyel problemlerin derecesine ve karşılaşılan enerji performansı sonuçlarına uygun olarak sağlanmaktadır.

Tat Gıda bir uygunsuzluk oluştuğunda, şikayetlerden kaynaklananlar dahil:

- 1) Uygunsuzluğa tepki vermekte ve uygulanabildiği şekilde:
 - 1.1. Uygunsuzluğu kontrol etmek ve düzelmek için faaliyet yapmakta,
 - 1.2. Sonuçları değerlendirmektedir.
- 2) Uygunsuzluğun; tekrar veya başka bir yerde oluşmaması için sebeplerini ortadan kaldırmak amacıyla faaliyet ihtiyacının aşağıdakileri dikkate alarak değerlendirmekte:
 - 2.1. Uygunsuzluğun gözden geçirilmesi ve analizi,
 - 2.2. Uygunsuzluğun sebeplerinin tayini,
 - 2.3. Benzer uygunsuzlukların varlığı veya potansiyel olarak oluşabileceğinin tayini.
- 3) İhtiyaç duyulan herhangi bir faaliyeti gerçekleştirmekte,
- 4) Gerçekleştirilen düzeltici faaliyetlerin etkinliğini gözden geçirmekte,
- 5) Gerektiğinde, planlama esnasında tayin edilen risk ve fırsatları güncellemekte,
- 6) Gerektiğinde, çevre yönetim sisteminde değişiklik yapmaktadır.

İşletmelerimizde Düzeltici-Önleyici faaliyetlerin takibi P.8.5.2.00.GN00.26 Düzeltici Faaliyetler prosedürüne uygun olarak QDMS üzerinden yapılmaktadır.

10.3 Sürekli İyileştirme

Kurumumuz ortamında yapılabilecek iyileştirme ve geliştirme çalışmalarına tüm çalışanların katılması ÇYS'nin sürekliliği için büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla tüm çalışanlarımızın iyileştirme ve geliştirme konusunda fikir ve önerilerini söyleyebilmeleri için gerekli ortam ve şartlar sağlanmaktadır.

HAZIRLAYAN	ONAYLAYAN
Çevre Yönetim Sistemleri Kıdemli Uzmanı	Ürün Geliştirme ve Kalite Güvence Grup Yöneticisi